Esiopetuksen opetussuunnitelmaan perustuva lukuvuosisuunnitelma

Lentävänniemen koulun esiopetus

Vuodet: 2026 - 2027

Sisällysluettelo

3. Kiusaamisen ehkäiseminen

3.1. Suunnitelma ryhmäyttämisestä

3.2. Toimenpiteet kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäisemiseksi ja niihin puuttumiseksi

4. Pedagogiset painopisteet

4.1. Painopiste 1: Lukutaitotyön ja monilukutaidon vahvistaminen

4.2. Painopiste 2: Liikunnallisen elämäntavan vahvistaminen

4.3. Painopiste 3: Luontosuhteen vahvistaminen

3. Kiusaamisen ehkäiseminen

Kiusaamisen ehkäiseminen ja myönteisen vuorovaikutuksen vahvistaminen ovat läpileikkaava osa esiopetuksen toimintakulttuuria. Turvallista ja yhteisöllistä esiopetusta rakennetaan ennakoivasti:

- *ryhmäyttämällä*
- *vahvistamalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja*
- *aikuisten sensitiivisen läsnäololla*
- *yhteisillä toimintatavoilla*

***Miten minulla menee -kyselyn** tekevät työntekijät haastatellen kaikkia esioppilaita esiopetuksessa (liite 4). Miten minulla menee -kyselyn vastaukset toimivat keskustelun herättäjänä sekä yhteisöllisessä opiskeluhuollossa että huoltajien kanssa, mutta myös tausta-aineistona koulun kanssa työstettävään suunnitelmaan kiusaamisen ehkäisystä.*

***Miten minulla menee -kyselyn koonti (yksi per yksikkö) palautetaan 16.10.2026 mennessä tämän linkin kautta** Esiopetuksen kiusaamiseen liittyvä yksikkökohtainen koonti – Täytä lomake*

3.1. Suunnitelma ryhmäyttämisestä

- *Miten ryhmäytätte lapset?*
- *Miten varmistamme, että lapsi saa kokemuksen osallisuudesta?*

- Elokuussa aloitetaan tutustumis- ja sääntöleikeillä, varmistetaan, että jokainen lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi. Tehdään ryhmän säännöt yhdessä lasten kanssa jokaisessa ryhmässä. Aikuisten hyvä esimerkki.
- Lasten ohjaus leikkeihin vaihtelevissa ryhmissä ja kokoonpanoissa. Aikuisen valinnan ohjaamana tutustuminen erilaisiin leikkeihin sekä kaikkiin lapsiin ryhmässä.
- Viikon henkilö- tyyppinen lasten haastattelu, voimakuva, voimauttavan valokuvauksen teemoja, leikki, positiivinen pedagogiikka, vahvuuskortit mukaan keskusteluihin/vanhempainiltaan
- Tunnetaitojen harjoittelua heti syksyn alusta – käytössä materiaaleina mm. Piki, Molli, Ympyräiset, Vahvuusvaris, Fanni
- Lasten osallisuus: peukkuäänestyksiä pitkin viikkoa, isompia äänestyksiä aina kun tarvitaan, omien kiinnostuksen kohteiden havainnointia ja kartoitusta, lasten omia leikki-ja toimintaideoita toteutetaan mahdollisuuksien mukaan, omia mielenkiinnon kohteita käytetään motivoinnissa, yhteiset keskustelut ja lapsille osallisuuden sanoittaminen- olet äänestänyt tästä, lapset ovat itse valinneet tämän
- Vanhempainillassa käsitellään kiusaamisen ehkäisyä ja huoltajien ajatuksista tehdään kooste, joka lähetetään huoltajille eVakan kautta. Kooste tulee näkyville myös esiopetuksen tiloihin.

MITÄ ON KIUSAAMINEN ?

Tunnetaidot, vireystilan sekä itsesäätelyn asiat haastavat kasvattajia sekä esiopetuksessa, että kotona eri tavoin. Vireystilan vaihtelut näkyvät erilaisina riippuen monesta asiasta. Näitä ovat mm. perustarpeiden tyydyttyminen, lapsen temperamentti ja tapa reagoida ympäristön ärsykkeisiin. Aistiärsykkeet puolestaan herättävät meissä tunteita, joihin reagointi on lapsilla hyvin erilaista. Toiset lapset saattavat reagoida hyvin äkkipikaisesti ja toiset vetäytyä.

Myös kaveritaidoista "EI" sanan käyttö on tärkeää, ja sen käyttö kuuluu kaveritaitoihin. Jokaisella on oikeus sanoa ei, ja kaverilla on myös velvollisuus totella tätä. Kuitenkin tulee muistaa, että lapset ovat vielä pieniä ja me aikuiset voimme näyttää heille lempeää mallia, kuinka toimia **sillanrakentajina** ristiriitatilanteissa niin esiopetuksessa kuin kotonakin. Onkin tärkeää toimia tukena ja kanssasäätelijänä tilanteissa. Puolueeton asema aikuiselta riidan selvittelyssä antaa tilaa lapsen oppimiselle ja syyllisyyden tunteen kohtaamiselle turvallisesti.
Kiusaamiseen ja uhkaavan käytökseen puuttuminen on tärkeää. Samalla on myös tärkeää hyväksyä lapsi ja hänen keskeneräisyytensä ja hänet sellaisena kuin hän on. Kaikilla lapsilla on oikeus tulla kuulluksi ja nähdyksi, ihailluksi. Tämä puolestaan auttaa lasta rakentamaan kuvaa itsestään pystyvänä ja arvokkaana yksilönä. Lapsi voi luottaa aikuiseen ja hänen asettamiinsa rajoihin ja siihen, että liian isot asiat eivät jää hänen itsensä kannateltavaksi.

Pienten lasten kiusaamisen taustalla on kypsymättömät tunnetaidot. Täytyy muistaa että **esikouluikäiset** lapset ovat vielä hyvin eri tasoilla tunteidensäätelyssä ja vuorovaikutustaidoissa. Nämä taidot kehittyvät harjoittelun kautta ja ovat taitoja siinä missä lukemaan tai laskemisen oppiminen. Kiusaaminen on impulssinomaista. Niitä lapsia, jotka toimivat impulsiivisesti tulee myös suojella omalta impulsiivisuudeltaan. Väärin tekeminen tuottaa häpeää ja kerää vihaa sosiaalisesti hyväksymättömällä tavalla toimineelta yksilölle. Myös vetäytyvät lapset tulee huomioida ja vanhempien huolesta kiusaamiseen tulee keskustella avoimesti yhdessä. Toisen sulkeminen ulkouolelle on vallankäytön kokeilua. Lapsi saattaa haluta toimia johtavassa asemassa leikeissä. Tähän puuttuminen ja tilanteiden ohjaaminen, erityisesti sen lapsen osalta kuka haluaa käyttää valtaa, on tärkeä huomata ja ottaa asia puheeksi oikealla tavalla. Lapsi voi oppia myös johtamaan hyvällä tavalla ja toimimaan kaikkien yhteisön jäsenten eduksi. Itsesään johtava ominaisuus on vahvuus kun sitä käytetään sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla. Vallan tunne antaa lapselle myös harhaisesti hetkellistä tyydytyksen tunnetta, ja taustalla lapsella on itsessään vaikeasti kohdattavia tunteita sekä niiden taustalla tyydyttämättömiä tarpeita.

Esiopetuksessa vahvistamme ystävyyssuhteita ja lasten vuorovaikutustaitoja sekä autamme myönteisten ystävyyssuhteiden syntymistä osoittamalla sallittua käyttäytymistä, keskustelemalla oikeasta ja väärästä. Näitä asioita harjoitellaan arjen lisäksi tunnetuokioiden avulla. Tunnetuokioilla tutkitaan tunteiden syntymistä, ihmisten rooleja ryhmässä, vuorovaikutusta, käyttäytymistä, rajoja ja opetellaan asettumaan toisen asemaan. Kaikilla esiopetusryhmillä on käytössään jokin tunnekasvatusmateriaali. Tunteiden erittely, tunnistaminen, ryhmätyötaitojen tukeminen ja vuorovaikutuksen mallintaminen toiminnassa, ovat asioita joiden kautta kiusaamista voidaan ennaltaehkäistä. Kaiken kaikkiaan yhteisöllisyys arvona, auttaa kaikkia lapsia oppimaan ja kasvamaan turvallisesti esiopetuksessa.

3.2. Toimenpiteet kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäisemiseksi ja niihin puuttumiseksi

Kuvatkaa

- *miten yksikössänne käsitellään tunteita sekä toimet kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäisemiseksi ja niihin puuttumiseksi.*
- *miten lapsia kannustetaan tunnistamaan omat ja toisten vahvuudet.*

Hyödyntäkää koulun kanssa yhdessä tehtävää suunnitelmaa oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä 2026-2027 (löytyy Power Apps:sta) ja Tampereen kaupungin opiskeluhuoltosuunnitelmaa 2026-2028, joka sisältää esi- ja perusopetuksen yhteisen osion.

Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen | Opetushallitus (oph.fi)

Kohti turvallista koulua -materiaaleja (päivittyvät lukuvuoden aikana)

Tunnekasvatusmenetelmä tai -suunnitelma	**Toimet kiusaamisen jne. ehkäisemiseksi ja puuttumiseksi**	**Miten lapsia kannustetaan tunnistamaan omat ja toisten vahvuudet?**	**Koulun kanssa yhdessä sovittua, esim. toimintamalli**
Kirjallisuus ja tarinat sekä näihin liittyvät toiminnalliset harjoitteet eri tunnetaitomateriaaleihin pohjautuen (mm. Piki, Molli, Fanni, Ympyräiset, Vahvuusvaris, Pomenia)	Ryhmäytyminen ja turvallisuuden tunteen vahvistaminen aikuislähtöisesti ks. kohta 3.1 liitteinä tällä sivulla kaksi liitettä : vanhempainillan vanhempien osallisuudesta lukuvuosisuunnitelman ja kiusaamisenehkäisyn osalta. Samoin jakamamme tieto vanhemmille kiusaamisen ehkäisystä.	Aikuiset tekevät lasten vahvuuksia näkyväksi sanoittamalla niin yksilöllisesti kuin toisten kuullen.	
Taidelähtöiset menetelmät: - Musiikkimatka tunne- ja kaveritaitoharjoituksia - musiikin ja liikkeen avulla tunnetaitojen	Lasten jatkuvaan havainnointiin sekä lasten ja huoltajien kertomaan pohjautuva varhainen puuttuminen	Aikuiset tekevät toistensa vahvuuksia näkyväksi ja näin mallittavat lapsille vahvuuksien nimeämistä ja huomaamista.	

harjoittelua - Draama - Kuvataide	Pisara-menetelmää käyttäen.		
Keholliset menetelmät ja arjen vuorovaikutus: - Satuhieronta - Tietoisuustaitoharjoittee t - Rentoutuminen - Vuorovaikutusleikki - MiniVerso - sovittelumenetelmä - Pisara puuttuminen - Luontosuhteen vahvistaminen ja luonnon myötäeläminen	Ryhmän yhteisten sääntöjen laatiminen lasten kanssa.	Lasten kanssa tehdään jatkuvaa itsearviointia lukuvuoden aikana sekä pyydetään vertaispalautetta omasta onnistumisesta.	
	Aikuisen kanssasäätely ja malli vuorovaikutukseen, mahdollisuus aina korjata omaa toimintaa	Harjoitellaan myötäiloitsemisen taitoa toisten onnistumisten ja yrittämisen myötä.	
	Hyvän vahvistaminen, vahvuuksien ja onnistumisen sekä yrittämisen huomaaminen ja näkyväksi tekeminen	Tehdään lapsen edistymistä ja oppimista näkyväksi pedagogisen dokumentoinnin keinoin.	
		Onnistumisista, ponnisteluista ja omien vahvuuksien käyttämisestä annetaan myönteistä palautetta hyödyntäen myös visuaalista tukea. (esim. tarrat, timantti, peukutus,...)	
		Asetetaan tavoitteet siten, että lapsella on mahdollisuus kokea onnistumisia ja löytää omia vahvuuksiaan.	

		(Lähikehityksen vyöhyke)	



4. Pedagogiset painopisteet

Lukuvuoden aikana esiopetuksessa painotetaan lapsen monilukutaidon, liikunnallisen elämäntavan ja luontosuhteen vahvistamista. Painopisteet kytkeytyvät esiopetuksen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin ja toteutuvat kaikessa arjen toiminnassa lasten osallisuutta ja vahvuuksia huomioiden.

Kirjatkaa tämän lukuvuoden konkreettisia toimia kolmessa painopisteessä.

Oppimisympäristöä kehitetään yhdessä lasten kanssa. Henkilöstö ymmärtää oppimisympäristön laajasti sisältäen fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ulottuvuuden sekä digitaaliset ja ulkopedagogiset oppimisympäristöt.

Esiopetusryhmien välinen yhteistyö ja yhteisopettajuus on keskeisiä toimintamalleja esiopetuksessa. Hyödyntäkää liitteistä löytyviä Painopisteiden tukimateriaaleja (LIITE 1), Leikin havainnoinnin materiaaleja ja suunnitelmapohjaa (LIITE 9), Lukeva Tampere -ohjelman toimenpiteitä lukutaitotyössä (LIITE 2) sekä Yhteisöllisen opiskeluhuollon materiaaleja (LIITE 8) mm. tunnetyöskentelyssä.

4.1. Painopiste 1: Lukutaitotyön ja monilukutaidon vahvistaminen

Yhdenvertaisuuden vuoksi on tarpeen määritellä lukutaitotyöhön toimenpiteet, jotka minimissään toteutetaan kaikissa kaupungin esiopetuksen lapsiryhmissä.

Kirjatkaa konkreettinen suunnitelma, miten toteutatte alla olevia toimenpiteitä yksikössänne. Mikä on erityinen lukutaitotyön kehittämiskohteenne tänä lukuvuonna (valitkaa liiteestä 2.)?

1. *Panostetaan monilukutaitoa tukevaan vuorovaikutukseen lasten kanssa, kuten selkeään puheeseen ja sitä tukeviin kuviin sekä asioiden ja ympäristöjen nimeämiseen.*
2. *Toteutetaan ääneen lukeminen tai vuorovaikutukselliset kielellä leikittelyt, kuten loruttelu, riimittely ja laulaminen osana arkea vähintään 10 minuuttia päivässä.*
3. *Tehdään lukeminen näkyväksi teemapäivillä ja -viikoilla järjestämällä vähintään yksi kirjatori tai lempikirjanäyttely toimintakaudella.*
4. *Jaetaan ja vahvistetaan henkilöstön osaamista KUKA-vastaavien ja yhteisten keskustelujen kautta.*
5. *Hyödynnetään Lukeva varhaiskasvatus -kyselyä yksikön toiminnan arvioinnissa ja kehittämisessä.*
6. *Valitaan ryhmään tai yksikköön vuosittainen oma lukutaidon kehittämisteema (liite 1) ja kirjataan se pedagogisiin suunnitelmiin. Kirjataan myös toimenpiteet teeman kehittämiseksi.*

Kuvatkaa, miten toteutatte monilukutaidon eri osa-alueita esiopetustoiminnassa.

Monilukutaito sisältää erilaisia lukutaitoja, kuten peruslukutaidon, numeerisen lukutaidon, kuvalukutaidon ja medialukutaidon. Monilukutaitoon liittyy laaja tekstikäsitys, jonka mukaan tekstit voivat olla muun muassa kirjoitettuja, puhuttuja, audiovisuaalisia tai digitaalisia. (Tampereen kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma 2025)

***KieliPeda-työvälinettä** käytetään esiopetuksessa tukemaan kielitietoisen esiopetuksen toteuttamista. Työväline auttaa ja tukee tiimejä kielellisesti vastuullisen pedagogiikan toteuttamisessa. KieliPeda-työvälineestä hyötyvät kaikki esioppilaat lapsen kielitaustasta riippumatta.*

- *KieliPeda-työväline: kielitietoisen oppimisympäristön arviointi (henkilöstön toiminta, oppimisympäristö, lapsen osallisuus)*

Painopisteeksi valikoituu perinteisen lukutaidon tukeminen.

Perinteisen lukutaidon tukemista toteutetaan esiopetusyksikössä:

- Leikitään äänteillä, tavuilla, riimeillä ja sanoilla.
- Tehdään sadutusta, tarinoita sekä digitarinoita yhdessä lasten kanssa.
- Luetaan päivittäin ääneen ja keskustellaan luetusta.
- Hyödynnetään laajasti erilaisia kirjallisuuden lajeja
- Luokkiin tehdään satupuut, jonne merkitään ryhmässä luetut kirjat.
- Harjoitellaan lasten omista lähtökohdista leikkikirjoittamista ja kirjain–äänne-yhteyksiä.
- Tuetaan kaksikielisyyttä ja monikielisyyttä näkyväksi tekemällä (kotikielten käyttäminen opetuksessa tai näkyväksi tekeminen ympäristössä)

- Kehitetään ympäristöä lukemaan innostavaksi.

Monilukutaidon vahvistaminen:

Lasten kanssa käytetään monipuolisesti erilaisia tekstejä, kuvia, digimateriaaleja ja niitä tuotetaan itse. Lapsille luetaan itse, lasten kanssa käydään kirjastossa, lasten kanssa tehdään tehtäviä eskarikirjasta ja digimateriaalista, kuvataan valokuvia, katsotaan taidekuvia ja dokumentaarisia kuvia, tutustutaan sanomalehtiin ja mediaan, uutisiin lasten ikätaso huomioiden

Mediaviikko huomioidaan toiminnassa.

Lapset tuottavat itse tekstiä tai tarinoita:

-käsin kirjoittamalla

-tietokoneella kirjoittamalla

-saduttamalla

-i-padillä

-aikuisen avustamana sanellen

- kuvittamalla

4.2. Painopiste 2: Liikunnallisen elämäntavan vahvistaminen

1.8.2026 voimaan tullut perusopetuslain muutos velvoittaa esi- ja perusopetuksen edistämään liikunnallista elämäntapaa. Uudistuksessa liikunnallisen elämäntavan edistäminen on lisätty tavoitteeksi erityisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä.

1. Arvioikaa yksikkönne toimintakulttuuria liikkumisen edistämisen näkökulmasta. Suositeltavaa on käyttää Liikkuvan varhaiskasvatuksen nykytilan arviointia.

2. Valitkaa arvioinnin perusteella 1-3 kehittämiskohdetta lukuvuodelle alla olevista osa-alueista:

- *Toiminnan organisointi*
- *Liikkumisen lisääminen*
- *Motoriset taidot ja toiminnallisuus*
- *Osallistuminen ja osallisuus*
- *Oppimisympäristöt*
- *Yhteistyö lasten liikkumisen edistämiseksi*

3. Kirjatkaa konkreettiset toimenpiteet, miten toteutatte kehittämiskohteita toiminnassanne.

Linkkejä toteutuksen tueksi:

- *Liikkumisen vuosikello | Tasku*
- *Liikkumisen materiaalipankki | Tasku*
- *Liikkuva varhaiskasvatus tukisivusto*

Lukuvuoden kehittämiskohteeksi valittiin arvioinnin perusteella liikkumisen lisääminen sekä yhteistyö lasten liikkumisen edistämiseksi.

- Yhteisten ulkoiluiden aikana järjestetään säännöllisesti ohjattuja liikuntaleikkejä, joihin kannustetaan kaikkia ulkoilevia lapsia osallistumaan. Ohjatun liikunnan järjestämisestä sovitaan vastuuvuorot ja ajat.
- Lasten liikuntaleikkien toivepussin tekeminen.
- Luokkiin tehdään nähtäväksi ohjattuja ja harjoiteltuja liikkumistaitoja visuaalisesti
- Käytetään opetusta tauottamaan ohjattua taukoliikuntaa hyödyntäen mm. medialaitteita, musiikkia,...
- Toimintaa suunnitellaan toiminnalliseksi ja liikkumista sallivaksi.
- Hyödynnetään erilaisia liikkumisen tapoja siirtymätilanteissa.
- Hyödynnetään lähiympäristöä ja koulun monipuolista pihaa tehokkaasti
- Luokkien väliset vaihtuvat kahden viikon haasteet luokkakohtaisesti suoritettavaksi.
- Viikottainen liikkumistehtävä/-leikki, jonka jokainen luokka suorittaa viikon sisällä.

4.3. Painopiste 3: Luontosuhteen vahvistaminen

Lukuvuoden 2026–2027 aikana paneudutaan ympäristö- ja kestävyyskasvatukseen lapsen luontosuhteen vahvistamisen kautta.

Toimenpiteissä keskitytään seuraaviin ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen osa-alueisiin arvioinnin mukaisesti:

- *Oppiminen ympäristössä*
- *Oppiminen ympäristöstä*
- *Ympäristön puolesta toimiminen*

Mitä vahvuuksia olette yksikössä tunnistaneet?

Mitä osa-alueita yksikössä vahvistetaan lukuvuoden 2026–2027 aikana ja millä tavoin?

Luonnon läheisyys näkyy vahvasti toiminnassa ja lähiympäristöä hyödynnetään tehokkaasti. Vahvistettavana osa-alueena on ympäristön puolesta toimiminen. Lähiympäristöä käytetään tehokkaasti niin oppimisympäristönä kuin ympäristöstä oppimisen edistämiseksi.

Ympäristön puolesta toimimista harjoitellaan

- keskustellen
- kierrätysleikein
- tutustumalla jokaisen oikeuksiin
- käsittelemällä ruoan alkuperää
- kestävän kulutuksen harjoittelu
- ruokahävikin vähentäminen
- arjen tilanteissa ekologisten toimintatapojen omaksuminen
- teemaviikot
- käytännön teot mm. roskien kerääminen luonnosta
- metsämyötätunnon vahvistaminen, johon liittyy vastavuoroisuuden harjoittelu, luonnossa toimiminen luontoa kunnioittaen
- luonnon arvostuksen lisääminen ja säilyttämisen tärkeys aistikokemuksien kautta